

Apshay Fedir. Increasing the motivation of future professionals in the culture and arts industry to use information technologies in professions activity. *Pedagogy and Psychology of Sport*. 2021;7(1):174-183. eISSN 2450-6605. DOI <http://dx.doi.org/10.12775/PPS.2021.07.01.012> <https://apcz.umk.pl/czasopisma/index.php/PPS/article/view/PPS.2021.07.01.012> <https://zenodo.org/record/5057099>

The journal has had 5 points in Ministry of Science and Higher Education parametric evaluation. § 8. 2) and § 12. 1. 2) 22.02.2019.

© The Authors 2021;

This article is published with open access at Licensee Open Journal Systems of Nicolaus Copernicus University in Torun, Poland

Open Access. This article is distributed under the terms of the Creative Commons Attribution Noncommercial License which permits any noncommercial use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original author (s) and source are credited. This is an open access article licensed under the terms of the Creative Commons Attribution Non commercial license Share alike. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>) which permits unrestricted, non commercial use, distribution and reproduction in any medium, provided the work is properly cited.

The authors declare that there is no conflict of interests regarding the publication of this paper.

Received: 07.01.2021. Revised: 17.02.2021. Accepted: 28.02.2021.

INCREASING THE MOTIVATION OF FUTURE PROFESSIONALS IN THE CULTURE AND ARTS INDUSTRY TO USE INFORMATION TECHNOLOGIES IN PROFESSIONS ACTIVITY

Fedir Apshay

Postgraduate PhD student
Rivne State University for the Humanities

ПОВЫШЕНИЕ МОТИВАЦИИ БУДУЩИХ СПЕЦИАЛИСТОВ ОТРАСЛИ «КУЛЬТУРА И ИСКУССТВО» К ИСПОЛЬЗОВАНИЮ ИНФОРМАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

ПІДВИЩЕННЯ МОТИВАЦІЇ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ГАЛУЗІ «КУЛЬТУРА І МИСТЕЦТВО» ДО ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

UDC 331.101.3:378.147

УДК 331.101.3:378.147

Федір Апшай,
здобувач наукового ступеня
Рівненський державний гуманітарний університет

У статті розкрито поняття «мотивація», проаналізовано досвід вітчизняних і зарубіжних фахівців щодо формування понять «навчальна мотивація» та «професійна мотивація». Запропоновано впроваджувати методи стимулювання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності: формування пізнавального інтересу, методи стимулювання відповідальності у навчанні. В ході дослідження розроблено систему мотивації майбутніх фахівців галузі «Культура і мистецтво» до використання інформаційних технологій у професійній діяльності, яку застосовано при викладанні інформатичних дисциплін.

Ключові слова: мотивація, метод, система мотивації, інформатичні дисципліни

В статье раскрыто понятие «мотивация» и «мотив», проанализирован опыт отечественных и зарубежных специалистов по формированию понятий «учебная мотивация» и «профессиональная мотивация». Предложено внедрять методы стимулирования и мотивации учебно-познавательной деятельности: формирование познавательного интереса, методы стимулирования ответственности в обучении. В ходе исследования разработана система мотивации будущих специалистов отрасли «Культура и искусство» к использованию информационных технологий в профессиональной деятельности, которая применена в преподавании информатических дисциплин.

Ключевые слова: мотивация, метод, система мотивации, информатические дисциплины

The article reveals the concepts of "motivation" and "motive", analyzes the experience of domestic and foreign experts in the formation of the concepts of "learning motivation" and "professional motivation". It is proposed to introduce methods of stimulating and motivating educational and cognitive activities: the formation of cognitive interest, methods of stimulating duty and responsibility in learning. In the course of the research a system of motivation of future professionals in the culture and arts industry was developed, which was used in teaching computer science disciplines.

The motivation of future professionals in the culture and arts industry to use information technology in professional activities was determined by the results of a pedagogical experiment on a developed scale: internal motivation, external positive motivation, external negative motivation. The participants of the experiment noted the greater influence of external positive motivation and its transformation into internal motivation.

Based on the results of the questionnaire, the necessary conditions for successful mastering of information technologies were outlined: internal stable motivation for the expediency of using ICT in education; availability of modern technical means; availability of software and teaching materials; a set of knowledge, skills and abilities to use information technology in future professional activities.

The results obtained during the formative stage of the pedagogical experiment give grounds to state the possibility of increasing the motivational complex of professional activity of future professionals in the culture and arts industry to use ict in case of creating favorable pedagogical conditions. in general, the satisfaction of the future professionals in the culture and arts industry professional activity is the higher, the more optimal his motivational complex - high weight of internal and external positive motivation and low weight of external negative motivation.

By processing statistical data, the SPSS program revealed differences in the indicators of internal and external motivation of future specialists professionals in the culture and arts industry of the experimental group, which confirmed that external positive motives are more effective and desirable than external negative.

Key words: motivation, method, system of motivation, computer science disciplines

Постановка проблеми. Удосконалення підготовки майбутніх фахівців галузі «Культура і мистецтво» визначається багатьма чинниками, серед яких є мотивація навчання здобувачів вищої освіти, яка при безпосередньому педагогічному впливі

забезпечує високу результативність навчання і, крім того, підтримує на належному рівні пізнавальну активність здобувачів вищої освіти та перетворює зовнішню регуляцію в саморегуляцію. Провідну роль в активізації освітньої діяльності здобувачів вищої освіти, розвитку особистих здібностей та нахилів відіграє мотиваційна сфера, що стимулює майбутніх фахівців до набуття професійних компетентностей; самореалізації та самовдосконалення, це зокрема інтереси, мотиви, цілі, потреби.

Аналіз наукових досліджень і публікацій засвідчує, що освітня діяльність здобувачів вищої освіти обумовлюється метою, відповідними умовами та позитивною мотивацією, які мають професійну спрямованість. Поняття мотивації містить сукупність чинників, механізмів, процесів, які спонукають до реальної або потенційної конкретно-спрямованої активності. Оптимальним варіантом розвитку мотивації особистості до здобуття освіти є досягнення такої відповідності мотивів, що сприятимуть зростанню ефективності освітньої та / чи діяльності. Досвід вітчизняних і зарубіжних фахівців показує, що в навчанні здобувачів вищої освіти різні мотиви діють одночасно, перевага тієї чи іншої групи мотивів та їх взаємозв'язок визначають психологічні особливості структури мотивації навчання і їх динаміку.

Мотив – спонукальна причина дій і вчинків людини. Основою мотиву діяльності людини є її різноманітні потреби. Внаслідок усвідомлення і переживання потреб первинних (природжених) і вторинних (матеріальних і духовних) у людини виникають певні спонуки до дії, завдяки яким ці потреби задовольняються [3, С. 295].

Питанням мотивації до навчальної діяльності здобувачів вищої освіти присвячені дослідження Гилюна О.В. (2012), Дусавицького О.К. (2012), Ільїна Є.П. (2013). Динаміка елементів структури мотивації досліджувалася в працях А.К. Маркової у плані зміни домінуючих мотивів за їх змістом та ієрархізацією [8]. Структуру та динаміку мотивації навчання здобувачів вищої освіти педагогічних університетів розглядав Овчинников М.В. [9].

Проблема мотивації до навчання є однією з провідних у педагогічній психології, оскільки результат навчання залежить від зацікавленості здобувачів вищої освіти освітнім процесом. Експериментально було доведено [10], що позитивна професійна мотивація може виступати чинником компенсації недостатності спеціальних здібностей, а негативна мотивація не компенсується навіть високим рівнем їхнього розвитку.

Складність і багатоаспектність проблеми мотивації зумовлюють багатовимірність у розумінні її сутності, природи, структури, а також функцій окремих мотивів. Як відзначає Є.П. Ільїн [7], значна кількість досліджень мотивації освітньої діяльності несе на собі відбиток недоліків у поглядах на мотивацію і мотивів, які розглядають у науці. Під мотивом освітньої діяльності розуміють усі чинники, які зумовлюють вияви навчальної активності: мету, потреби, установки, почуття обов'язку, інтереси тощо. Навчальну мотивацію як окремий вид мотивації, що включено в діяльність навчання або освітню діяльність визначає І.О. Зимня [6].

Навчальна мотивація характеризується складною структурою, системністю, спрямованістю, динамічністю, стійкістю і пов'язана з рівнем інтелектуального розвитку і характером освітньої діяльності. Ієрархічність її структури підкреслювала А.К. Маркова [8]: до її складу входять потреби в навчанні, мета навчання, емоції, ставлення та інтерес.

Дослідники цієї проблеми, окрім поняття «навчальна мотивація», виділяють термін «професійна мотивація». З одного боку, мотивація освітньої діяльності здобувачів вищої освіти не може прирівнюватися лише до навчальної мотивації, тому що до неї вже закладено професійну спрямованість. Із іншого боку, професійна мотивація здобувачів вищої освіти ще не відповідає професійній мотивації фахівців, залучених у професійну діяльність.

Під час вивчення мотивів навчання та їхньої зміни в процесі навчання здобувачів вищої освіти О.Л. Афанасенкова [1] дійшла висновку, що мотиваційна готовність здобувачів вищої освіти є необхідним компонентом успішності професійної діяльності. Вона є витвором, який містить «базовий» професійно-пізнавальний мотив й «супутні» мотиви. Так, у закладах вищої освіти у процесі входження здобувача вищої освіти у освітню діяльність може відбуватися виокремлення провідних мотивів освітньої діяльності, які значною мірою відрізняються в юнаків і дівчат. Дівчатам більш властиві ціннісні чинники, юнакам – чинники саморегуляції.

О.Б. Збанацькою [5] встановлено, що основою індивідуальних стилів освітньої діяльності здобувачів вищої освіти з високою академічною успішністю виступають безумовно особистісні характеристики, а саме: методичність та інтелектуальна гнучкість засвоєння навчального матеріалу; високий рівень самовідношення особистості, послідовність, регулярність планування та виконання навчальних дій. Разом із тим, на формування стилю навчання впливає і високий рівень пізнавальної мотивації, мотивації досягнення і орієнтації на кінцевий результат.

Дослідник Є.П. Ільїн виділяє декілька типів мотивації, пов'язаних із результатами навчання [7]:

1) мотивація, яку умовно можна визначити як «негативну», – спонуки здобувача вищої освіти, викликані усвідомленням певних незручностей і неприємностей, які можуть виникнути, якщо він не буде вчитися (докори з боку батьків, викладачів, одногрупників). Така мотивація не призводить до успішних результатів навчання;

2) мотивація, яка має «позитивний» характер, але також пов'язана з мотивами, які сформовано не в самій діяльності. Ця мотивація виступає у двох формах. В одному випадку така позитивна мотивація визначається вагомими для особистості соціальними прагненнями (почуття обов'язку перед близькими). Інша форма мотивації визначається вузькоособистісними мотивами: схвалення з боку оточуючих, шляхи досягнення особистісного благополуччя;

3) мотивація, яка лежить в основі освітньої діяльності (мотивація, безпосередньо пов'язана з цілями навчання, задоволенням допитливості, пізнавальних інтересів, переборенням перешкод, інтелектуальною активністю).

За час навчання у закладі вищої освіти сформована структура мотивів здобувача вищої освіти стає основою професійної мотивації майбутнього фахівця, що робить розвиток «позитивних» навчальних мотивів невід'ємною складовою особистості здобувача вищої освіти. Отже, не дивлячись на проведені дослідження мотивації навчання здобувачів вищої освіти, основні поняття, що описують мотиваційну сферу (потреба, мотив, мотивація), трактуються розширено, їх класифікації недосить чіткі, не визначений характер динаміки мотивації до навчання, не обґрунтований взаємозв'язок мотивів і розумінь, відсутні моделі формування мотивації навчання здобувачів вищої освіти, які необхідні для розробки відповідних освітніх програм.

Методи. В ході проведеного дослідження щодо дослідження рівня мотивації майбутніх фахівців галузі «Культура і мистецтво» до використання інформаційних технологій у професійній діяльності використовувались такі теоретичні методи: аналіз, синтез, порівняння, класифікація й узагальнення; педагогічний експеримент; статистичний аналіз результатів.

Мета статті – теоретично обґрунтувати і розробити комплекс заходів щодо підвищення рівня мотивації майбутніх фахівців галузі «Культура і мистецтво» до використання інформаційних технологій у професійній діяльності.

Ціль роботи полягає у виробленні рекомендацій для розроблення та вдосконалення системи мотивації майбутніх фахівців галузі «Культура і мистецтво» до використання інформаційних технологій у професійній діяльності.

Результати та їх обговорення. Мотивацію майбутніх фахівців галузі «Культура і мистецтво» до використання інформаційних технологій у професійній діяльності визначали за результатами педагогічного експерименту за розробленою шкалою (табл. 1).

Таблиця 1

Шкала мотивів майбутніх фахівців у галузі «Культура і мистецтво» до використання інформаційних технологій у професійній діяльності

Типи мотивацій	Мотиви діяльності	Коефіцієнт впливовості
1	2	3
Внутрішня мотивація	бажання здобути нові знання, уміння та навички	0,61
	самостійне використання інформаційних технологій	0,47
	використання сучасних цифрових засобів	0,43
	бажання й уміння використовувати програмне забезпечення	0,59
	задоволення від використання інформаційних технологій	0,75
	посилення самоосвітньої діяльності	0,38
	Загальний показник	0,54
Зовнішня позитивна мотивація	підвищення кваліфікаційного рівня	0,88
	неформальна й інформальна освіта	0,76
	різні форми заохочення на робочому місці	0,75
	участь у національних і міжнародних проектах, конкурсах	0,57
	Загальний показник	0,68
Зовнішня негативна мотивація	прагнення уникнути критики щодо невміння застосовувати інформаційні технології	0,28
	прагнення уникнути можливих покарань або неприємностей у вигляді зняття заохочення, тощо	0,21
	невміння створити власні матеріали за допомогою інформаційних технологій	0,39
	Загальний показник	0,29

Як бачимо, учасники експерименту зазначали про більший вплив зовнішньої позитивної мотивації. Це є доказом усвідомлення майбутнього фахівця галузі «Культура і мистецтво» необхідності змін у значущості упровадження інформаційних технологій з метою розвитку власної інформаційно-комунікаційної компетентності, про що дає підстави стверджувати збільшення коефіцієнта впливовості внутрішньої мотивації.

Наведемо статистику анкетування майбутніх фахівців галузі «Культура і мистецтво». Так, опитані вказують на основні чинники, що перешкоджають використанню інформаційних технологій у професійній діяльності майбутніх фахівців галузі «Культура і мистецтво», та на ті труднощі, що виникають під час впровадження ІКТ у їхню професійну діяльність (рис. 1; 2).

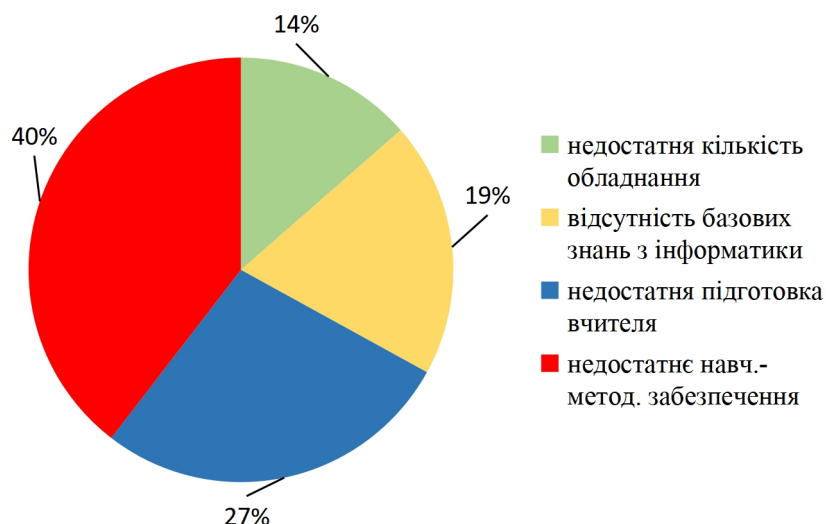

Рис. 1. Основні труднощі у застосуванні інформаційних технологій майбутніми фахівцями галузі «Культура і мистецтво»

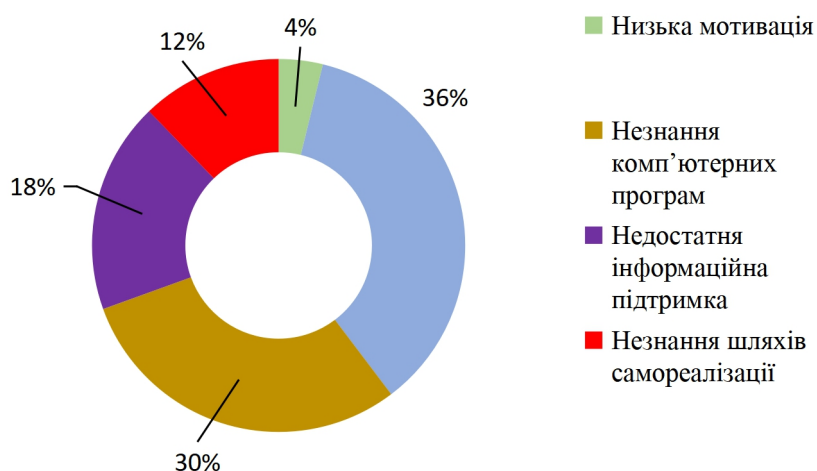

Рис. 2. Чинники, що перешкоджають упровадженню ІКТ

У ході проведеного анкетування «Використання інформаційних технологій у професійній діяльності майбутнього фахівця галузі «Культура і мистецтво»» встановили, що ІКТ загалом використовують 94 %, із них: постійно – 11,8 %; декілька разів на місяць – 16,5 %, декілька разів на семестр – 46,8 %, декілька разів на рік – 24,9 %.

На основі результатів анкетування окреслили необхідні умови успішного оволодіння інформаційними технологіями :

- внутрішня стійка мотивація до доцільності застосування ІКТ у навчанні;
- наявність сучасних технічних засобів;
- наявність програмного забезпечення та навчально-методичних матеріалів;
- сукупність знань, умінь і навичок щодо використання інформаційних технологій у майбутній професійній діяльності.

За результатами експерименту відзначили, що значна кількість майбутніх фахівців галузі «Культура і мистецтво» у ЗВО виявляє невпевненість і упереджений психічний

стан (фрустрацію) у ставленні до використання ІКТ, особливо до спеціалізованих програм, електронних ресурсів, педагогічних програмних засобів та інших сучасних засобів навчання в ситуації невідповідності сформованих до наявних можливостей ІКТ, що призводить до небажання працювати в нових умовах з використанням інформаційних технологій.

На діагностувальному етапі дослідно-експериментальної роботи визначали вхідний рівень майбутніх фахівців галузі «Культура і мистецтво» до використання інформаційних технологій у професійній діяльності. За результатами анкетування з'ясували, що 37,8 % опитаних виявляють достатній рівень мотивації, потреби пізнавальної діяльності та професійного навчання з використанням ІКТ. 51,7 % майбутніх фахівців у галузі «Культура і мистецтво» демонструють сформованість пізнавальної активності та способів діяльності до застосування ІКТ на середньому рівні. Лише 10,5 % майбутніх фахівців галузі «Культура і мистецтво» мають творчий підхід, уміння проектувати власну освітню діяльність, а також здатність до перенесення здобутих умінь у майбутню професійну діяльність. Наведені результати дослідження (табл. 2) вказують, що здебільшого опитувані виявляють середній рівень зацікавленості та володіння інформаційними технологіями.

Таким чином, з'ясували, що якщо на початку педагогічного експерименту високий і достатній рівні володіння інформаційними технологіями мали 57,6 % майбутніх фахівців галузі «Культура і мистецтво», то після здійснення відповідних педагогічних впливів відбулося зростання рівня зацікавленості до використання ІКТ у майбутніх фахівців у галузі «Культура і мистецтво» ЕГ до 71,4 %, що характеризує підвищення рівня мотивації та потреби в інформаційно-комунікаційній компетентності майже на 14 %.

Таблиця 2

Рівень володіння інформаційними технологіями майбутніх фахівців галузі «Культура і мистецтво»

Етапи	Групи	Кількість осіб	Кількість осіб, що перебувають на відповідному рівні			
			Високий	Достатній	Середній	Початковий
Початок експерименту	КГ	202	32 (15,8 %)	73 (36,1 %)	69 (34,2 %)	28 (13,9 %)
	ЕГ	210	38 (18,1 %)	83 (39,5 %)	65 (31 %)	24 (11,4 %)
Кінець експерименту	КГ	202	36 (17,8 %)	80 (39,6 %)	66 (32,7 %)	20 (9,9 %)
	ЕГ	210	56 (26,7 %)	94 (44,7 %)	51 (24,3 %)	9 (4,3 %)

У ході дослідження в з'ясували, що діяльність майбутніх фахівців у галузі «Культура і мистецтво», які використовують ІКТ, мотивована таким чином:

а) 38,3 % майбутніх фахівців галузі «Культура і мистецтво» мають внутрішню мотивацію (ВМ): отримують задоволення від результатів роботи та процесу навчальної діяльності, найбільш повної реалізації своїх здібностей і можливостей (самостійно оперують інформаційно-комунікаційними технологіями, користуються сучасними технічними засобами та програмним забезпеченням тощо);

б) 42,4 % майбутніх фахівців у галузі «Культура і мистецтво» мають зовнішню позитивну мотивацію (ЗПМ);

в) 19,3 % майбутніх фахівців у галузі «Культура і мистецтво» мають зовнішню негативну мотивацію (ЗНМ).

Одержані під час формувального етапу педагогічного експерименту результати дають підстави констатувати про можливість у разі створення сприятливих педагогічних умов підвищення мотиваційного комплексу професійної діяльності майбутніх фахівців у галузі «Культура і мистецтво» до використання ІКТ.

Загалом задоволеність майбутнього фахівця галузі «Культура і мистецтво» професійною діяльністю є тим вищою, чим оптимальніший його мотиваційний комплекс – висока вага внутрішньої та зовнішньої позитивної мотивації і низька вага зовнішньої негативної мотивації.

Шляхом обробки статистичних даних програмою SPSS виявили відмінності в показниках внутрішньої та зовнішньої мотивації майбутніх фахівців галузі «Культура і мистецтво» експериментальної групи (табл. 3).

Таблиця 3

Результати діагностування професійної діяльності майбутніх фахівців галузі «Культура і мистецтво» щодо використання інформаційних технологій на початковому та завершальному етапах проведення експерименту

Типи мотивації	Початковий етап експерименту	Завершальний етап експерименту	Значення χ^2	Рівень значущості
	Середнє та стандартне відхилення	Середнє та стандартне відхилення		
ВМ	3,75 ± 1,05	4,22 ± 0,94	15,7	p ≤ 0,05
ЗПМ	3,55 ± 0,84	3,96 ± 0,86	21	p ≤ 0,05
ЗНМ	2,69 ± 1,22	2,8 ± 1,09	10,1	p > 0,05

Як видно з таблиці, значущі зміни зафіксували для внутрішньої мотивації ($\chi^2 = 15,7$; $p \leq 0,05$), і для зовнішньої позитивної мотивації ($\chi^2 = 21$; $p \leq 0,05$). Зовнішні позитивні мотиви більш ефективні та більш бажані, ніж зовнішні негативні, що й підтвердили наприкінці експерименту. Для зовнішньої негативної мотивації значущих відмінностей не простежили.

Дискусія. Результати анкетування дають підстави стверджувати, що заняття з експериментальною групою позитивно впливають на формування в майбутніх фахівців у галузі «Культура і мистецтво» позитивних мотиваційних комплексів. Аналіз динаміки результатів дав змогу зробити висновок, що чим оптимальніший мотиваційний комплекс, чим більше активність майбутнього фахівця у галузі «Культура і мистецтво» вмотивована змістом педагогічної діяльності, прагненням досягти у своїй діяльності певних позитивних результатів, тим більше вони зорієнтовані на забезпечення позитивних результатів та інноваційної діяльності. І навпаки, чим більше діяльність майбутнього фахівця у галузі «Культура і мистецтво» зумовлена мотивами уникнення бажання застосовувати ІКТ, тим вищий рівень емоційної нестабільності.

Отже, на основі аналізу різних підходів до вивчення мотивації, можна стверджувати, що мотиваційна сфера особистості дуже складна і неоднорідна. У сучасній психології існує безліч різних теорій, підходи яких до вивчення проблеми мотивації настільки різні, що деколи їх можна назвати діаметрально протилежними. Виявилось, що сама складність даного поняття, багаторівнева організація мотиваційної сфери людини, складність структури і механізмів її формування, відкриває широкі можливості для застосування всіх згаданих нами теорій. Тобто твердження окремих теорій можуть прямувати на різні елементи мотиваційної структури, і саме в цих напрямках будуть найбільш компетентними і валідними. Цілісна картина може скластися тільки при інтегрованому підході до вивчення проблеми мотивації на сучасному етапі розвитку психологічної думки, з урахуванням прогресивних ідей різних теорій.

Висновки. Результати дослідження показали, що у мотивації навчальної діяльності здобувачів вищої освіти різних курсів та форм навчання є певні відмінності. Це свідчить про те, що структура мотивації навчання не є стабільним психологічним утворенням, а змінюється залежно від певних чинників. Провідними мотивами навчання у здобувачів вищої освіти є «професійні» та «прагматичні» (отримати диплом). Очевидно, що це пов'язано із сукупністю цінностей, сформованих у майбутніх фахівців з інформаційних технологій.

Перспективи подальших розвідок полягають у необхідності урахування механізмів і структури мотиваційної сфери професійної діяльності, оскільки мотивація людини є складною системою, що має в своїй основі як біологічні, так і соціальні елементи, тому і до вивчення мотивації професійної діяльності людини необхідно підходити, враховуючи їх.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Афанасенкова, Е. Л. (2005) *Мотивы обучения и их изменение в процессе обучения студентов вуза*: автореф. дис. ... канд. психол. наук: 19.00.07 «Педагогическая психология».
2. Гилюн, О.В. (2012) Освітні мотивації студентської молоді. *Грані: Науково-теоретичний і громадсько-політичний альманах*. Дніпро: Дніпропетровський національний університет імені О. Гончара. 1(81). 102-104.
3. Гончаренко, С.У. (2011). *Український педагогічний енциклопедичний словник*. Видання друге, доповнене й виправлене. Рівне: Волинські обереги.
4. Дусаविцкий, А.К. (2012) *Развитие личности в студенческом коллективе в зависимости от сформированности учебно-профессиональных интересов*: учебно-методическое пособие. Х.: ХНУ имени В.Н.Каразина.
5. Збанацкая, А.Б. (2007) *Личностные характеристики студентов вуза как основа индивидуального стиля учебной деятельности*: автореф. дис. ... канд. психол. наук: 19.00.07 «Педагогическая психология».
6. Зимняя, И.А. (2004) *Педагогическая психология*. М.: Логос.
7. Ільїн, Є.П. (2013) *Мотивація і мотиви*. Тернопіль: Навчальна книга «Богдан».
8. Маркова А.К. (1983) *Формирование мотивации учения в школьном возрасте*: пособие. М.: Просвещение.
9. Овчинников, М. В. (2008) *Динамика мотивации обучения студентов педагогического ВУЗа и ее формирование*: автореф. дис. ... канд. психол. наук: 19.00.07 «Педагогическая психология». Екатеринбург.
10. Реан, А.А., Бордовская, Н.В. & Розум, С.И. (2002) *Психология и педагогика*. СПб.: Питер.

References

1. Afanasenkova, E. L. (2005) *Motyvy obucheniya u ykh yzmenenye v protsesse obucheniya studentov vuza*: avtoref. dys. ... kand. psykhol. nauk: 19.00.07 «Pedahohycheskaia psykholohyia».
2. Nyliun, O.V. (2012) *Osvitni motyvatsii studentskoi molodi*. Hrani: Naukovo-teoretychnyi i hromadsko-politychnyi almanakh. Dnipro: Dnipropetrovskyi natsionalnyi universytet imeni O. Honchara. 1(81). 102-104.
3. Honcharenko, S.U. (2011). *Ukrainskyi pedahohichnyi entsyklopedychnyi slovnyk*. Vydannia druhe, dopovnene u vypravlene. Rivne: Volynski oberehy.

4. Dusavytskyi, A.K. (2012) Razvytye lychnosty v studencheskom kollektive v zavysymosti ot sformirovannosti uchebno-professionalnykh interesov: uchebno-metodycheskoe posobyе. Kh.: KhNU ymeny V.N.Karazyna.
5. Zbanatskaia, A.B. (2007) Lychnostnye kharakterystyky studentov vuza kak osnova yndyvydualnogo styliа uchebnoi deiatelnosti: avtoref. dys. ... kand. psykhol. nauk: 19.00.07 «Pedahohycheskaia psykholohyia».
6. Zymniaia, Y.A. (2004) Pedahohycheskaia psykholohyia. M.: Lohos.
7. Ilin, Ye.P. (2013) Motyvatsiia i motyvvy. Ternopil: Navchalna knyha «Bohdan».
8. Markova A.K. (1983) Formyrovanye motyvatsyy uchenyia v shkolnom vozraste: posobyе. M.: Prosveshchenye.
9. Ovchynnykov, M. V. (2008) Dynamyka motyvatsyy obuchenyia studentov pedahohycheskoho vuza y ee formyrovanye: avtoref. dys. ... kand. psykhol. nauk: 19.00.07 «Pedahohycheskaia psykholohyia». Ekaterynburh.
10. Rean, A.A., Bordovskaia, N.V. & Rozum, S.Y. (2002) Psykholohyia y pedahohyka. SPb.: Pyter.